

Folklor/edebiyat

halkbilim • iletişim • antropoloji • sosyoloji • müzik • tarih • edebiyat

2004/2

Adalet Agooglu

Folklor/edebiyat
10
yasında

38

- Türk İmgesinden Görüntüler
- Malone Ölüyor ve Ölmeye Yatmak Adlı Romanlara Metinlerarası ve Postmodern Bir Yaklaşım
- Türkiye'de 1980 Sonrasında Halk Anlatıları Araştırmaları.
- Değişen Arabesk Kültür ve Yeni Toplumsal Anlam(lar)ı
- Tarih ve Millet: Osmanlı Tarih Yazımında Çerkesler
 - Hekimoğlu Türküsü
- Oryantalizm, Türkoloji ve Barthold

Elmas Şahin

Malone Ölüyor ve Ölmeye Yatmak Adlı Romanlara Metinlerarası ve Postmodern Bir Yaklaşım

Edebi metinler arasında karşılıklı etkileşimlerin olması kaçınılmaz bir gerçektir. Her yazar mutlaka kendinden önceki yazar ya da metinlerden bir ölçüde faydalanmıştır. Metinler arasındaki bu ilişkiler bazen açık bazen da çeşitli imge ve semboller şeklinde olmaktadır. Bu etkileşimler sayesinde yazın alanında sürekli gelişmeler yaşanmakta ve her geçen gün çeşitli yeni kavramlar belleklerimizde yerleşmektedir.

Klasik dönemden Postmodern döneme gelinceye kadar romantizm, realizm, natüralizm, gerçeküstücülük, hiççilik, varoluşçuluk, yapısalcılık, yapıbozumculuk gibi kavramlar işte bu etkileşimler sonucu ortaya çıkmış ve etki-tepki yoluyla yazın alanına katkı sağlamışlardır. Eserlerin böylece birbirlerini takip etmeleri, birbirlerine göndermelerde bulunmaları, "karşılaştırmalı edebiyat" ve "metinlerarasılık" kavramlarının doğmasına zemin hazırlamışlardır. Teknolojinin azımsanmayacak etkisi sonucu etkileşimler, sadece ulusal değil; uluslararası boyutlara taşınır. Böylece yazarlar yerel temalardan sıyrılıp evrensel temalara ulaşmak için birbirleriyle karşılıklı etkileşim içerisine girerler.

Böyle bir metinlerarası ilişki çağdaş Türk edebiyatının önemli isimlerinden Adalet Ağaoğlu'nda görülür. İngiliz yazarı Samuel Beckett'in Fransız yazarı Proust'tan etkilenişi gibi Ağaoğlu da Beckett'tan etkilenir. Bu çalışmada Beckett'in *Trilogy* (Üçleme)'sinde yer alan *Malone Dies* (1951- *Malone Ölüyor*) adlı eser ile Ağaoğlu'nun *Dar Zamanlar* adlı üçlemesinde yer alan *Ölmeye Yatmak* (1973) adlı eserleri postmodernist geleneğin ışığında metinlerarasılık kuramına göre incelenecektir.

Bu iki postmodern eseri incelemeye geçmeden önce metinlerarasılık ve postmodernizm kavramları üzerinde kısaca durulacaktır.

Postmodernizm

"Postmodernizm," "Modernizm"i takiben ortaya çıkan sanatsal, felsefi ve kültürel bir harekettir. Tarihsel anlamda ne zaman başladığını kestirmek tam olarak kolay

olmasa da kelime olarak karmaşık bir yapıya sahip olan Postmodernizm, 1950'lerden sonra Modernizm'i takiben ortaya çıkmış olmasına rağmen, akademik bir disiplin olarak kavram üzerine ilk çalışmalar 1980'lerin ortalarında gözükmeye başlar. Sanat, müzik, film, edebiyat, sosyoloji, mimari, iletişim, moda, teknoloji gibi çeşitli çalışma alanlarının çokluğu dolayısıyla bu kavramın tam olarak tanımını yapmak oldukça güçtür.

Postmodernizm çoğulcu bir kültür üzerine odaklanır. Modernizm'in üzerinde yükselen, "daha modern," "tamamıyla yeni" gibi anlamlara gelir. 1970'lerde Modernizm'in karşısında yerini sağlamlaştıran Postmodernizm günümüzde hâlâ tartışma konusudur. Bu kavram, dünyada meydana gelen daha derin daha kapsamlı değişikliklerin bir parçasıdır. Postmodernizm, olan şey ile olacak olan şey arasındaki noktadır bir bakıma.

Postmodernizm, sanatın üst ve alt biçimlerini, türler arasındaki katı ayrımları reddeder. Parodi, ironi, oyun, gösterge, trajedi; çok anlamlılık, yitklik, yapı-bozumculuk, benlik çökümü, benlik arayışı, bilinç yitimi, geçmişe sığınma, "hal"i ve "gelecek"i birlikte yaşama çabası insanın yerine eşyanın üstünlüğü, yokluk, fonksiyonel bilgi, ontolojik sorular postmodernizm için başlıca ölçütlerdir.

Hassan İhab'ın (İhab 1961, 115-18) da dediği gibi postmodern eser kahramanlarının en önemli özellikleri, şansa ve absürd eylemlerle donatılmaları, ahlaki davranışlardan yoksun olmaları, çevreye karşı yabancılaşmaları, hayatlarının ironi ve çelişkilerle dolu olması, sınırlı ve görelî bir bilgiye sahip olmalarıdır. Postmodern yaklaşımda bilim, tarih, psikoloji, sosyoloji, din gibi alanlarda bilgi konusunda evrensel ya da mutlak bir doğru yoktur. Postmodernistler, gerçeğin insanın fikirlerinde ve deneyimlerinde olduğuna inanırlar. Gerçekler ya da doğrular, dışarıdaki insanın düşünce ve duygularından ziyade bireysel kültürün getirdiği düşünce ve deneyimlerde yatar. İnsanlar bu konuda farklı görüşlere sahiptirler.

Postmodern yazarlar postmodern üslup olarak, nostalji ve geriye dönüş tekniklerini, yeni oluşumlarda eski tür ve tarzların yeniden üretimi (film/TV türleri, imgeler, basımcılık, renkler, kıyafet ve saç biçimleri, reklam imgeleri) bağlamında nostaljik pop-kültür imgelerini, geçmişin fantezileri yoluyla ifade edilen bir "tarih"i, nostaljiyle harmanlanmış tarihsel betimlemeleri, tarihi anlamda yitimlik, çağdaş sosyal sistemin kendi geçmişiyle bağlarının zayıflaması, daimi bir "hal"de yaşamaya başlayış hızlı bir ileri kültür, gelecekçilikle yer değiştiren bir zamanı ve tarihi eserlerine taşırlar. Metinleri yeniden yorumlarlar.

Metinlerarasılık (Intertextuality)

Metinlerarasılık, herhangi bir metnin yaratımını ya da yorumlanmasını temel olarak alan bir metin ya da başka metinler arasındaki karmaşık bir ilişkidir. Bu benzer veya karşıt kültürler arası ilişkiler şeklinde de kendini gösterebilir.

Bu kelime Latince iç içe geçmek anlamına gelen "intertexto" kelimesinden türemiştir. Metinlerarasılık, ilk kez 1960'larda Fransız kuramcı Julia Kristeva tarafından kullanılmıştır. "Word, Dialogue, and Novel," adlı denemelerde Kristeva, yazarın "etkiler" ve metnin "kaynaklar" ilkeleri içerisinde geleneksel olguları kırmaya çalışır. Bir edebi eser artık sadece bir yazarın ürünü değildir. Dilin kendi yapısının yanında diğer eserlerle de bağlantıları söz konusudur. Kristeva'ye göre bir metin, bir diğerinin emilimi ve dönüşümüdür. Alıntılardan oluşan bir mozaiktir. (Kristeva 1980, 66) "Hiçbir metin başka bir metinden bağımsız olamaz." (Hawkes 1989, 144).

Metinlerarasılıkta her metin bir diğerinin ara-kesitidir. Bu açıdan her kelime bir gönderme içerebilir. Yazarın kendinden öncekilerin dışında yazacağı yeni bir şey olamaz. Her şey yazılmıştır.

Burada yazara, yazılanları yeniden ele almak; alıntılarını kendi potasında eritmek ve eski eseri yeniden yoğurmak düşer. Öncelikle metinlerarası göndermeler ışığında, modern bir eser geçmişten, farklı farklı kaynaklardan bazı somut çalışmalara ulaşırken; postmodern bir eser daha genel şeylerle ilişki kurar. Herhangi bir türe, bir döneme, bir edebi geleneğe tematik açıdan ya da üslup açısından göndermeler yapar.

Bir metnin üslubu, metinlerarasılık açısından önemli bir noktadır. Modern yazarların amacı yükledikleri yeni anlamlarla metinlerini zenginleştirmektir. Buna karşın postmodern yazarlar ise yeni metni önceden var olan metine atfetmek isterler. Yani mantıksal olarak eserlerini var olan metinlerle bağdaştırırlar. Modernistlerin odak noktası. "yeni metinler" iken; postmodernistlerinki "eski metinler" dir. Postmodern yazar yeni edebi türleri fark eder, edebi metni açık bir metin olarak, metinlerarası olarak düşünür ve onu meta-metine dönüştürür. Postmodernist eserlerde dünya, sanki kendisi edebi bir esermiş gibi edebi terkiplerin içinde yer alır.

Postmodernizmin etkisiyle ortaya çıkan metinlerarasılık son kırk yıldır eserlerde yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Geçmişte olduğu gibi postmodern yazında da metinlerarası etkileşim azımsanmayacak ölçüde devam etmektedir. Bu etkiler, modernlik bağlamında 19. yüzyılda gelişmeye başlayıp; son otuz yıldır akademik bir disiplin olarak dünyada yerini alan karşılaştırmalı edebiyat kavramını gündeme getirirken; postmodernlik içerisinde kullanılan kavram ise metinlerarasılık olmuştur. Gerek karşılaştırmalı edebiyat gerekse metinlerarasılık iki eser ya da daha fazla eser arasındaki ilişkileri ele alıp eserler arası etkileşimleri inceleme yoluna gitmektedirler.

Kısacası metinlerarasılık yazarlardan ziyade metinler arasındaki ilişkiler üzerine odaklanırken; karşılaştırmalı edebiyat, çok daha eskilere giderek ulusal ve uluslar arası, yerli ve yabancı edebiyatlar arasındaki ilişkileri gün ışığına çıkaran eleştirel bir gelenek olarak görülür. Karşılaştırmalı edebiyat çeşitli yazarlar arasında yerel ve geleneksel bağlamda benzerlikler ve etkiler üzerine yoğunlaşır, yani bu kavram, metinlerden ziyade yazarlar arasındaki etkileşimlerle ilgilenmektedir.

Sonuç olarak metinlerarasıcılık, bir edebi metnin bir diğer edebi metinde yansımalarıdır. Bu bağlamda insanlar çeşitli edebiyat eserlerini okudukları için etkinin oluşmaması imkansızdır ve tüm edebi metinlerde metinlerarasılık gözükabilir. Metinler arası özellik özellikle postmodern metinlerde güçlü bir araç olarak görülmektedir. Kavramlar üzerine bu hatırlatıcı açıklamalardan sonra Samuel Beckett'in eserinin Adalet Ağaoğlu'nun eserindeki yansımalarını metinlerarası ve postmodern bakış açısıyla tema ve üslup ağırlıklı olarak her iki eserin de hangi noktalarda kesiştiğini irdelemeye çalışalım.

Malone Ölüyor ve Ölmeye Yatmak:

Adalet Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak* (1973) adlı eserini Samuel Beckett'in eseri *Malone Ölüyor* (Fransızca-1951, İngilizce 1956)'dan yaklaşık yirmi yıl sonra yazmıştır. Nasıl Beckett, kendisinden öncekilerle metinlerarası postmodern yaklaşımlar kurmuşsa Ağaoğlu da bu eserde Beckett'tan etkilenmiştir.

Beckett'in eseri *Molloy*, *Malone Ölüyor* ve *Adlandırılmayan* adlı romanlarından oluşan *Üçleme*'sinde ölüme giden bilinçsel ben ile bedensel benin çöküşü anlatılır. *Molloy* (Fransızca 1950, İngilizce 1955), üçlemenin ilk romanıdır. Eserin kahramanı-anlatıcısı Molloy, bedensel yitilerini kaybetmiş, fiziken çökmüş, annesinin odası olduğunu sandığı bir odada ölümü bekleyen bir karakterdir. Yatağında ölümü beklerken hikayeler anlatır. En çok üstünde durduğu kişi Moran adlı bir adamdır. Hikayesini anlattığı Moran aslında kendisidir. Kim olduğunu bilmeyen benliğini arayan bir adamdır Molloy.

Üçlemenin ikinci kitabında Molloy, Malone'ye dönüşür. Malone de onun gibi nere-

si olduğunu bilmediği bir odada ölmeyi bekler. Bu bekleyiş içinde o da çeşitli hikayeler anlatır. Molloy gibi eşyalar üzerinde fazla yoğunlaşır. O da kimlik arayışı içindedir. Kötürümdür. Bastonsuz hiçbir şey yapamaz. Bastonu onun hem eli hem de ayağıdır.

Üçüncü kitap *Adlandırılmayan* (Fransızca 1952, İngilizce 1959), eserin adı gibi ismi belli olmayan adsız bir kişi tarafından anlatılan bir eserdir. Burada da eserin anlatıcısı Molloy ve Malone ile aynı durumdadır. Ve yatağında ölmeyi bekler. Adlandırılmayan karakter en sonunda adeta bir kurtçuğa dönüşür. Ortada sadece belirsiz bir ağız kalır ve eser onunla devam eder. Ne olduğunu bilmeyen küçük bir kurtçukla kendisini karıştıran bilinçsiz bir şekilde ölümü bekleyen bu adsız karakter Molloy, Moran, Malone gibi üçlemenin diğer karakterleri içinde kendine bir yer bulmaya çalışır. Sürekli üçlemede roman kahramanları arasında göndermeler yer alır. Beklenen ölüm ise hiç gelmez. Adlandırılmayan karakter eserin sonunda hayattadır.

Ağaoğlu'nun Dar Zamanlar üçlemesinde yer alan *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düşün Gecesi* (1979), ve *Hayır* (1987) adlı romanlarda da aynı metinlerarası postmodern yaklaşımlar gözlenmektedir. Ağaoğlu'nun üçlemesinin ilk kitabı *Ölmeye Yatmak'ta* anlatıcı Aysel'in kendisini bir otel odasına kapatarak ölmeyi istemesi ve ölmeyi beklerken Beckett'in karakterleri gibi benlik arayışı içerisine girmesi konu edinilir. İkinci kitap olan *Bir Düşün Gecesi'nde* ise Aysel'in kocası Ömer'in ağzından geçmişin ve halin iç içe olduğu bir dizi hikayeler anlatılır. Yine aynı şekilde benlik arayışı Ömer'de de devam eder. Üçüncü roman *Hayır*, yazar hakim bakış açısıyla üçlemenin tüm karakterlerine yer veren özellikle Aysel üzerinde yoğunlaşan son kitaptır. Aysel burada tıpkı Malone gibi bastona ihtiyaç duyan ayaklarında ağırlar olan, kısacası fiziksel yıkımın eşiğinde olan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Yine benlik arayışı ve çaresizlik üçlemenin bu bölümünde de önemli rol oynar.

Her iki yazarın üçlemesini kısaca özetledikten sonra, *Malone Ölüyor ve Ölmeye Yatmak* adlı romanların metinlerarası ilişki açısından incelenmesine geçelim. Özellikle Postmodernizmin etkisiyle ortaya çıkan metinlerarasılık son kırk yıldır eserlerde yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Çağımızın bazı yazarları kendilerinden önceki eserlere zaman zaman atıflarda bulunarak vurgulamak istedikleri kavramları önceden söylenenler ışığında yeniden ele almaktadırlar. Adalet Ağaoğlu da eserler arası bu etkileşimler rüzgarına kendisini kaptıran önemli yazarlardan birisidir.

Bu çalışmada bu üçlemelerde yer alan sadece iki eser, *Ölmeye Yatmak* ve *Malone Ölüyor* arasındaki ilişki üzerinde durulacak, üçlemenin diğer romanları başka bir çalışmada tartışılacaktır.

Her iki eserin kahramanı da, küçük bir odada ölmeyi beklerler. Neden kendilerini bir odaya koymuşlardır? Niçin ölmek isterler? Gerçekten ölmeyi düşlerler mi? Ölüm onlar için kurtuluş mudur? Ölüm ne zaman gelecektir? Her ikisi de bu soruların cevaplarını tam olarak bilemezler. Daha doğrusu yaptıkları şeyin bilincinde değildirler. Fiziksel çöküntü onları yapmak istediklerinde aciz bırakmıştır. *Malone Ölüyor'da* öleceği günü bekleyen Malone, kötürümdür ve yatağında ölümü bekler:

Yine de bir süre sonra büsbütün öleceğim sonunda. Gelecek ay belki. Nisan ya da Mayıs ayı olacak o zaman. Yılın başları çünkü, binlerce ayrıntıdan anlıyorum bunu. Yanılıyorum belki, aziz Yahya gününe, hatta Özgürlük Bayramı 14 temmuz'a sağ çıkacağım belki. Kim bilir, bir bakmışsınız İsa'nın ya da Meryem Ananın göğe yükselişlerinin kutlandığı günlere kadar yaşamışım...Dilesem ölebilirdim bugün, yalnızca biraz gayret etmem yeterliydi; demek dilemek ve gayret etmek gelseydi elimden. (Beckett, 185-86)

Aysel, kötürüm değildir ancak Malone kadar bitkin ve takatsizdir. Kaldığı otel odasında o da ölmeyi bekler:

Yatağın içinde kımıldamadan yatıyorum. Ölmeye girdiğim oda sıcacık. Çıplak gövdem temiz, kolalı çarşafların üstünde yine de üşüyor. Battaniyenin altında titriyorum. Bu titreme beni hem ölüme yaklaştırıyor, hem ölümden uzaklaştırıyor. Bir ölüm titremesi belki. Ama titredikçe ölmemiş olduğumu anlıyorum. (Ağaoğlu, 26)

Malone da yatağında çıplaktır ve öylece ölümü bekler:

Sayısını mevsimlere göre azaltıp çoğalttığım yatak örtülerinin içinde çıplak yatıyorum. Terlemiyorum hiç, üşümüyorum da. Yıkanmıyorum ama kirlenmiyorum da. Bir yanımın kirlendiğini hissettiğimde tükürükleyip ıslattığım parmağımı oraya sürüyorum. Önemli olan yemek ve dışkılamak. (Beckett, 191)

Gerek Malone gerekse Aysel bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendilerini sorgularlar. Sözcükler rasgele ağızlarından düşer. Kelimeler hiçbir şey ifade etmez. Sadece söylenmek için söylenirler:

Ölürken izlemeyeceğim kendimi, her şeyi bozabilir bu. Kendimi yaşarken izledim mi? Yakındım mı hiç? Öyleyse neden seviniyorum şimdi? İster istemez hoşnudum durumumdan ama öyle el çırpacak kadar da değil hoşnutluğum. ...Ne dedim ben? Önemi yok bunun. (Beckett, 186)

Zaten sabah saat sekize doğru ölmeye yatacağımı da bilmiyordum. Sezinliyordum ama, geciktiriyordum. Acaba öyle mi? Gerçekten bilmiyor muydum? Bir beceriksizliğin sonucu mu karar verdim buna? (Ağaoğlu, 45)

Bir yandan hemen ölmeyi bir yandan da düşünerek ölümü geciktirmeyi, çevredeki eşyalardan bahsederek yaşam sürelerini uzatmayı isterler fakat bundan tereddüt duyarlar:

Her an ölümün eline bırakabilirim kendimi, açık bu. Öyleyse daha fazla gecikmeden elimde kalan nesnelere söz etsem iyi etmez miyim?...Yeniden düşünmeye çabalarsam ölümümü berbat edeceğim. (Beckett, 188-189)

Ölümüm henüz tamamlanmadığına göre ne yapmam gerek ? Beklemeli miyim? Ali'yi düşündüm bir ara. Bir ara aydın'ı. Aydın'ı düşündüm mü?(Ağaoğlu, 101)

Bir yere ait olma duygusu, benlik arayışı, gerçek ve düş arasında gidip gelme, bilinç zayıflığı roman anlatıcılarını meşgul eder. Nerededirler? Oraya nasıl gelmişlerdir? Özellikle bu Malone'de açıkça görülür. Malone kaldığı yerin neresi olduğunu tam olarak bilemez ancak tahminler yürütebilir. Buna karşın Aysel, bir otelin on altıncı katında kalmaktadır. Oraya kendi isteğiyle ölmek için gelmiştir. Bu nedenle nerede olduğunu bilir ama orada ne kadar kalmış ya da kalacaktır? Bunu bilmekten acizdir. Her ikisinin de kaldığı oda küçüktür ve o odada ölüm ve benlik arayışı içinde bilinmezliği sorgularlar:

Kaçıncı kattayım bilmiyorum, belki de çekme kattayım. Çarpılan kapılar, merdivendeki ayak sesleri, sokaktaki gürültüler bana bu konuda bir şey söylemedi. Bildiğim, yalnızca üstümdeki katta da altımdaki katta da insanların olduğu.(Beckett, 226-7)

Asansörle tam on altı kat çıktık. On altıncı katta indik. Bana odayı gösterecek oğlanın peşinden yürüyorum. Kısa bir koridor geçti. Bir odanın önünde durdu. Ben de durdum. Kapıyı açtı içeri girdik....bütün ışıkları söndürdüm. Çarçabuk soyundum. Köşedeki yatağı açtım. Çırılçıplak içine girdim. Ölmeye yattım. (Ağaoğlu, 7)

İki postmodern birey de bir yandan buldukları çevreleri ile ilgilenirken bir yandan da kendilerini sorgularlar:

Bu oda bana ait sanıyorum...Bir hastane ya da deliler evi odası değil, açık bu. ...Her hangi bir huzur evinde olmadığımı açıkça anlıyorum. Hayır, görünüşte ortalama bir evin sıradan

bir odası burası...Buraya nasıl geldiğimi anımsamıyorum. Bir cankurtaranla belki, bir araçla kuşkusuz. Bir gün odada yatakta buldum kendimi. Bu yatakta kendime gelene kadar bilincimi bir yerlerde yitirmiş olmalıydım kuşkusuz, anılarımda bir kesinti yaratıyor bu süre. (Beckett, 189)

Dışardan bir elektrik süpürgesinin horultusu geliyor. Kat hizmetçisi odaları temizlemeye başlamış olmalı. İşine geç kalmamış mı? Anıdım: oda kapısının dışına *lütfe rahatsız etmeyiniz* levhasını asmayı unutmuşum. Yazık. Asmalıydım. Ama artık kalkamam. Ölmeye yattım.(Ağaoğlu, 61)

Ölümü beklerken her ikisi de geçmişlerine dönerek hikayeler anlatırlar. Geçmişin post-modern nostaljisi içinde "hal"de geçmişi yaşarlar. Çoğu zaman kendi kendileriyle konuşurlar. Cümleler arasında bir geçmişe, bir gelecekteki varsayımlara bir de andaki yaşayışa dönerler. Bazen sessizliği arzularlar. Bazen sessizlikten korkarlar bazen de duydukları bir sesle irkilirler. Ölüm döşeginde dış dünyadan gelen sesler onları geçmişe çoğunlukla çocukluğa ya da gençliğe doğru götürür:

Eskinin sisi çağırıyor beni. Şimdi durum değişti, sayısız izle dolu bir yolun sonuna varamayacağımı duyumsuyorum. Ama umudum sönmedi daha. Acaba şu anda zaman mı kazanıyorum, yoksa zaman mı yitiriyorum. (Beckett, 188)

İyiki en üstlerde bir kattayım. Kentin gürültüsünü duymuyorum. Sadece koridordaki elektrik süpürgesinin homurtusunu işitiyorum. Ara kapıyı kapamayı akıl etmiş olsaydım keşke. Kalkıp kapasam mı? Hem levhayı da asarım. Ama kalkamam. Bu yatağa hiçbir şeysiz ve kalkmamasıya yattım. (Ağaoğlu, 62)

Malone, ölüm döşeginde bir ayağı çukurda beklerken bile yarı bilinçsiz olmasına rağmen, bu bekleyiş anında bir şeyler yazmayı düşler. Aysel de onun gibidir. Ölecekler midir? Ne söylüyorlar? Bilinçleri yerlerinde midir? Söylediklerinde ne kadar güvenilir ya da samimidirler? Daima okuyucuyu şüphe içinde bırakırlar:

Dökümümü yaptığımda, ölümüm hala tamamlanmadıysa anılarımı yazacağım...Yatağım pencerenin yanında çoğunlukla yüzümü pencereye dönük yatıyorum. Damlar ve gök yüzünü, iyice çabalarsam da sokağın bir kısmını görüyorum yattığım yerden....Denizi de görüyorum ama kabardığında sesini duyuyorum. (Beckett, 190)

Ne düşündüğümü bilmiyorum. Karıştırıyorum. Beynimi tek tek sözcükler zorluyor. Bunlar bir türlü yan yana gelip de bir cümle olamıyor. (Ağaoğlu, 102)

Her ikisi de anılarını anlatırlar. Sürekli haldeyken geçmişi yaşarlar. Geçmişten kopamazlar. Zaman kavramı ortadan kalkmış gibidir. Sadece sözler vardır, zaman durmuş adeta. İlk gün gibi hatırlarlar geçmişi. Oysa buldukları yer konusunda tereddütleri vardır. Nesnelerin yanı sıra hayvanlar da anılarında önemli bir yere sahiptir. Genellikle korkuyu simgelerler Malone ve Aysel için:

Evet, gençken bu sözüm ona sessizlikle çok eğlenirdim. Yeğlediğim gürültünün öyle soylu bir yanı yoktu. Kuşaklar boyu taş kırıcıların yaşadığı, dağların yamaçlarında kurulan küçük köylerden geceleri gelen köpek havlamalarıydı bunlar. ...vadideki köpekler salyadan köpürmüş sivri dişli ağızlarını anımsatan sesleriyle yanıt verir, çınlatırlardı ortalığı. (Beckett, 214)

Beş yaşındaydım. Bostanda, otlar arasında korkunç korkunç güzellikte bir çiçek gördüm. Hiç görmediğim için bana göre güzel olan bir çiçek. Elimi uzattım. Dokunmak istedim. Değmek. Değmek...biir acıyla haykırdım sonra. Çiçek değilmiş. Zehirli bir hayvanmış... (Ağaoğlu, 337)

Sesler, gerçek ve düş arasında çeşitli çağrışımlarla zenginleşir ölmeye yatan bu iki bireyin zihninde. Ayakları gibi kulakları da kusurludur. Tam olarak işlevlerini yerine getiremezler:

Bir süredir kulaklarımın daha iyi işittiğini sanıyorum. Yo hayır, kısmen bile olsa sağır değildim önceleri. Ama uzun zamandır sesleri karışık biçimde işitiyorum....(Beckett, 215)
Uykularım uyanıklıkla karışık. Sanki bir gözümle uyanık yatıyordum. Bir kulağım sağır, öteki açık hem de. Düşünüyorum da, uykularımın uyanık oluşu yeni değil. Hayır. (Ağaoğlu, .301)

Aysel de tıpkı Malone gibi ölüm döşeğinde su imgesi içinde bulur kendini. Ağaoğlu, Beckett'ın Malone'sine gönderme yapar bu şekilde. Bu da anne karnına dönüşü simgeler onlar için:

Gürül gürül akacağım. Her şeyleri sulayacağım. Sonra kendim kuruyacağım kuruyacağım...böyle bir düşünceye kapıldım mı gerçekten? Sanmıyorum. Kendimi bu kadar da önemsemiş olamam. Ağzına dek dolu bir havuz oluşumu nereden çıkarıyorum? Belki de ölüm geldi, kapıya dayandı. (Ağaoğlu, 147).

Korkunç acılar çekiyorum. Şişiyorum. Ye patlarsam? Tavan bir yaklaşıyor, bir uzaklaşıyor düzenli aralıklarla, annemin karnındayken de aynen böyleydi. Şiddetli bir su sesi duyuyorum. Aynı zamanda, çölde serap görülür ya bu da benzer bir şey her halde...(Beckett, 292)

Zaman konusunda geçmiş "hal"den daha iyi anımsarlar. Ölüme yattıkları andan itibaren sık sık saatin ya da günün sorgulamasını yaparlar. Saat kaçtır? Ne zamandan beri yataktadırlar? Bunu bilemezler:

Doğduğum yılı biliyorum, unutmadım bunu ama içinde bulunduğumuz yılı bilmiyorum. Ama uzun süredir burada olduğumu sanıyorum....Biraz titriyorum ama yalnızca biraz. Somyanın iniltisi yaşamımın bir parçası,...(Beckett, 192)

Oda gittikçe ısınıyor. Perdelerin gerisine gün vurmuş olmalı. Saat kaç acaba? Sekiz, dokuz, belki de on...(Ağaoğlu, 25)

Ölmeyi isteseler de uyumaktan korkarlar. Bir yanda ölmek arzusu ağır basarken öte yandan ölüm korkusu sarar Malone ve Aysel'i. Uyumak yarı ölmek gibidir. Uyumamak için sürekli kendi kendilerine konuşurlar. Ya da bir şeylerle uğraşırlar:

Uyuyakalmışım. Oysa uyumak istemiyorum. (Beckett, 201). Yaşamak ve yaratmak. Çabaladım. Çabalamış olmalıyım. Yaratmak doğru bir sözcük değil belki. Yaşamak da öyle. Önemi yok bunun. Çabaladım. (Beckett, 202)

Koltuktayım. Gözlerime değen yerlerime göre çıplağım. Son olarak giyinmeyi düşünmüştüm oysa. Salt bir şey yapmış olmak için, geciken ölüme karşı kendimi oyalayabilmek için giyinmek istemiştım. Demek bunu yapmadan koltukta uyumuşum. Sızmışım.(Ağaoğlu, 297)

Kendilerini ifade etmekte başarısız olurlar. Ölüm konusunda sürekli bir kararsızlık içindedirler. Karşılarında birisi varmış gibi davranırlar:

Yaşamayı da başkalarını anlatmayı da nasıl bilmiyorsam, kendimden söz etmeyi de beceremedim oldum olası. (Beckett, 203)

Ölmeden önce son sigaramı içsem mi artık? çok istiyorum bir sigara içmeyi. Neden içmeyecekmişim peki? ...(Ağaoğlu, 105)

Eşyalar üzerinde titizlikle dururlar. Bu da önemli bir postmodern yaklaşımdır postmodernist yazarlar için. Eşya betimlemelerine her iki yazar da büyük oranda yer verir. Nesnelere canlı bir varlık gibidir:

Gördüğüm kadarıyla, elimden çıkmış olan bazı nesnelere sahip olduğumu sanmıştım. Bir mobilyanın arkasına mı yuvarlandılar acaba? (Beckett, 204)

Çantam düşmüş. İçindekiler yere saçılmış. Ne zaman olmuş bu? Bilmiyorum. (Ağaoğlu, 250)

Eşyalar postmodern bireyler için kendileri kadar bazen daha da değerli olmaya başlar. Birey eşyanın gölgesinde kalır. Bireyler eşyalarla bütünleşir ve onlarla kaynaşırlar. Eşyalar olmadan kendilerini boşlukta hissederler.

Eşyalarımı öylece yanıma getirip, yatağıma, yanıma alsam nasıl olur acaba? İşime yararlar mıydı? Hiç sanmıyorum. Ama yine de yanıma getiririm belki de... Giysilerim, Bay Quin'in artık giymediğini söyleyerek bana verdiği paltom, pantolonum, fanilam nereye gitti acaba? (Beckett, 259-60)

Çantamı odamın bir köşesine fırlatmıştım. İçinde bir buçuk paket sigara, bir çakmak, kırmızı kaplı bir not defteri, güneş ve okuma gözlüklerim, bir kalem, yarım simit, dibine ermiş ruj tüpü, bozuk para cüzdanım ve kapalı bir zarf içinde beş bin lira var. (Ağaoğlu, 7)

Eşyalarım arasında üzeri etiketsiz, içinde birkaç hap bulunan küçük bir şişe olduğunu anımsıyorum. Müshil miydi? Yatıştırıcı mıydı? Unutmuşum. (Beckett, 264)

Dayanmak. Giysiler, pabuçlar, araçlar...(Ağaoğlu, 337)

Her iki eserde de nesnelere üzerine odaklanma, bilinmeyen nesnelere merak vardır. Ancak ne Malone ne de Aysel meraklarını gidermek için nesnelere dokunup onları anlamakta isteklidirler. Bilmekten ziyade bilinmezlik daha ağır basar. Belki bu durum, postmodern karakterlerin gerçeklerle yüz yüze gelmek korkusu ya da yaşama karşı kayıtsızlıkları ile ifade edilebilir:

Sararmış gazete kağıdına sarılı ve sicimlenmiş küçük bir paket daha buldum nesnelere arasında. Bir şeyler anımsatıyor bana ama ne acaba? ...Paketi açmak istemedim, nedenini bilmiyorum.(Beckett, 205)

Birkaç saat önce, paranın yanı sıra o zarfa kapattığım notta ne demiş olduğumu anımsamıyorum. Anımsamaya da çalışmıyorum. Sadece, böyle bir iş yapmış olmama şimdi gülesim geliyor. Ama denenecek son şeyin eşiğinde de ciddi olmayı beceriyorum. (Ağaoğlu, 7)

Postmodern yaklaşımlardan birisi de "ben" kavramıdır. Kim oldukları ya da ne oldukları konusunda bir fikirleri olmaz:

Ama ben söz konusu olduğumda, aynı gereksinme belirmiyor, yoksa beliriyor mu? Oysa aynı deftere, aynı kurşun kalemle yazıyorum kendimle ilgili de. Çünkü ben olmaktan çıktı yazdığım...(Beckett, 215)

Bir an kim olduğumu, nerede olduğumu, ne yapmam gerektiğini bilemiyorum..(Ağaoğlu, 297)

Kayıtsızlık, bir şeyi yapıp yapmama konusunda arada kalmışlık, kararsızlık, her iki eserde de başka bir postmodern dikkattir. "ben"lik arayışı içindedir karakterler. Bu nedenle çoğu kez kendi kendilerine konuşurlar, dış çevreden de soyutlarlar kendilerini:

Ayrıca doğduğum ya da doğmadığım, yaşadığım ya da yaşamadığım, öldüğüm ya da ölmekte olduğum hiç önemli değil. Şimdiye kadar nasıl yapmışsam öyle sürdüreceğim bundan sonra da, ne yaptığımı, kim olduğumu, nerede olduğumu, varlığımı sürdürmediğimi hiç ama hiç umursamadan. (Beckett, 234)

Oda perdelerinin koyu yeşil olduğunu ayırt ediyorum. Acaba oda karanlık da ondan mı koyu görünüyor? Bir ara, arkalarına güneş vurmuş gibiydi. Şimdi hiçbir ışık, dışarıda zamanın ne olduğunu söylemiyor. Bana hiçbir ip ucu vermiyor. Koyu yeşil perdeleri açsam mı? Açmasam mı?...Yatakta değilim bir koltuktayım. Perdeleri açsam mı? İşte hep aynı koltukta, üstüne gerçek anlamını yüklemeyen bu soruyu soruyorum. Çünkü perdeleri açmak için ne istekliyim ne de isteksiz.(Ağaoğlu, 147)

Akıp giden zaman "ben" i de beraberinde götürür. Artık her iki karakter de kimliksizdir.

Zaman geçirdi böylece, zaman bendim, evreni yiyip bitirirdim. Bitti artık. İnsan değişiyor. Yaşlandıkça. (Beckett, 209)

Hiç uyanmamam gerekirdi artık. Ne umutsuz bir durum.....hala da düşümdeki benle ve düşümdeki durumla buradaki ben ve buradaki durum arasında bir çizgideyim. Çıldırıcı bir çizgi bu... Ne oyum, ne bu. (Ağaoğlu, 297)

Ölmeye yatan Malone ve Aysel'in kaldıkları oda tıpkı ölüm gibi gridir. Bu da metinler-arası ilişkiler açısından başka bir aynılık gösterir. Bu kurşuni renk insanın kendisini hapsettiği, boğucu ve kuşku dolu bir dünyayı simgeler. Atmosfer ve nesnelere gridir. Boz renktedir:

Dışarı aydınlık, hava pırlıl pırlıl, karşıdaki duvarın taş yüzeyi ışığıyla göz alıyor, aydınlık pencerenin yanı başında ama girmiyor içeri. Bu nedenle odadaki her şey karanlığa ya da yarı karanlığa gömülmüş olsa da olmasa da kurşun rengi bir ışıkla örtülü...uçuşan şu boz ışığı saymazsak, odada bir renk olmadığı sonucu çıkıyor. Evet, kuşkusuz boz ışıktan söz edilebilir burada,... ben bile boz ışığa gömülmüşüm, bazen aynen çarşafımlarım gibi boz bir ışık yaydığım izlenimine kapılıyorum. (Beckett, 228)

Odayı neredeyse ikiye bölen yıpranmış giysilerin ve rengi azmış bir donun altından geçiyorum. Hapishane grisi gibi bir renge boyanmış kapının, o tek kapının iki yanında uzanan duvarlara bakıyorum. Her halde duvarlara bir zamanlar tırşre renkli badana vurulmuş. (Ağaoğlu, 218)

Kendini kötü hissetse de Malone, kendi kendini teselli etmeye çalışır. Adeta konuşur kendisiyle, zayıflığını-güçsüzlüğünü geçici olarak düşünür. Aysel de nefes aldığı sürece yaşadığına sevinir gibidir. Yine de bir yanda ölüm arzusu varken, er ya da geç ölümün geleceği endişesi ve bekleyişi büyük bir huzursuzluk verir:

Bedenim henüz vermedi kararını ama bence somyanın üzerinde daha ağırlaşıyor, yayılıyor, yassılaşıyor. (Beckett, 206)

Bir tabuttaymışım gibi yattım. Dizlerim daha az sızlıyor. Ya da sızıya alıştım belki de gövdemin duyarlılığı azalıyor. (Ağaoğlu, 61)

"Bilmezlik" kavramı da ayrı bir problemdir postmodern bireyler için. Her iki yazar da bu kavramı oldukça sık yinelerler. Neyi bilip, neyi bilmediklerini ne Malone ne de Aysel bilir:

Tutmuş neler anlatıyorum, sanki yitirilecek zamanım varmış gibi. Doğrusunu söylemek gerekirse de var zamanım, neden gizleyeyim bunu. O halde neden acelem varmış gibi davranıyorum? Bilmiyorum (Beckett, 256)

Ben de bilemeyeceğim işte. Kimıldamadan yatıyorum. Hücrelerimin direnmekten cayıp ölüme geçmesini bekliyorum. (Ağaoğlu, 42)

Ölümün ağırlığını vücutlarında hissettikçe korkuları da artmaya başlar. Nefes alıp vermeleri, üşümeleri ya da titremeleri henüz ölmediklerinin sinyalini verdiği ölmek ve yaşam arasında kalırlar. Gerçekten ölmeyi isterler mi? Ya da hayatta kalacak güce sahipler midir? Her iki birey de vücutlarını kontrol etmekten acizdir:

Uykum geldi ama cesaret edemiyorum uyumaya. (Beckett, 259)

Hücrelerim henüz yaşadığımı bağırp duruyor. Acaba ne zaman öleceğim? Ne zaman tamamlanacak can çekişmesi.. (Ağaoğlu, 26)

.....ama iyi hissetmiyorum kendimi, belki de ölüyorum kim bilir ama şaşırırdı bu beni.

Geçici bir zayıflık bu herkesin başına gelen türden. Zayıf hisseder insan kendini, sonra geçer, gücü yeniden bedenine döner, bıraktığı yerden başlar işlerine. Benim de başıma gelen bu olmalı esniyorum, durumum ciddi olsa esneyebilir miydim böyle? (Beckett, 260) Durumumu değiştirmeye istekliyim. Ama gücüm yok. Daha doğrusu gücüm olup olmadığını tartmaya isteğim...(Ağaoğlu, 298)

Düşünmek ya da düşünmemek,; bilmek ya da bilmemek, unutmak ya da unutmamak da ayrı bir problem olarak çıkar postmodern eserlerde:

Ziyaretçim geri dönmedi. Gideli ne kadar oldu? Bilmiyorum. Uzun süre geçti ya ben? Ölüyorum, kesin bu. Peki nasıl emin olabiliyorum böylesine? düşünmeyi denesene. Düşünmiyorum (Beckett, 292)

Kafada sürdüremediğimi yatakta sürdürmek. Bu sürdürülmeli miydi acaba? Sürdürmek mi? Neyi? Ne düşündüğümü bilmiyorum. Karıştırıyorum. (Ağaoğlu, 102)

Doğrusunu söylemek gerekirse çok güçsüzüm. Düşüncemin (bakalım bir işe yarayacak mı?) ilk aşaması benim yataktan çıkmama dayanıyor. Bunu başaramazsam ne yaparım bilmiyorum. (Beckett, 264)

Neredeyse, öleceğimi unutmuş gibiyim. Bu odanın içinde nasıl olsa öleceğim. (Ağaoğlu, 179) Sıçırıyorum. ne oluyor? Odanın dışında bir kadın sesi? Koridorda. "Çıt istemem. Uyuyacağım!" açık seçik duyuyorum bu üç sözcüğü. Oysa beynim bulanık....Neredeyim? Ne yapıyorum? Niçin? Hiçbir soru yoktu. Bir ameliyattan çıkmış gibiyim. Tam böyle de değil. (Ağaoğlu, 211)

Ölürken eşyalar değerli hale gelir. Aysel düğmelerini kaybeder, Malone ise kendisi için tek dayanak olan bastonunu kaybeder:

Sopamı yitirdim...Aslında sopamı yitireceğime yatağımdan ayrılıydım diyorum. (Beckett, 262)

Düğmelerim?., Öyle ya, soyunurken hiçbir düğmemi çözmedim. Zaten çözüktüler....Düğmelerim nerede kaldı acaba? (Ağaoğlu, 62)

Postmodernizm içinde hiççilik kavramı da önemli bir yer tutar. Anlatılanlar hep bir hiçten ibarettir. Aslında eserlerde hiçten başka bir şey bulunmaz:

Hiçbir şey hiçten daha gerçek değildir. (Beckett, 199)

Bunu söylemedim mi? Galiba söylemedim? Hiçbir şey söylemedim. Hiçliğin doruğunda, öyle ağızım açık duruyorum. (Ağaoğlu, 312)

Varsayımlar da başka bir önem taşır sözü edilen eserlerde. Bunlar özellikle gelecekle ilgili varsayımlardır. Her iki karakter de ölümleri sonrası söylenecekler üzerinde tahmin yürütmeye çalışırlar:

Burada Malone yatıyor, yazacak mezar taşında...Burada yatan hıyardı, yaşam boyu bayardı, yazacaklar belki de. (Beckett, 280)

Derse gitmeyeceğim. Habersiz derse gitmeyişim sekreteri şaşırtır. Dersimin olduğu saatte çocukları koridorda dolaşırken görür. "Aysel Hanım gelmedi" derler. Sevindirler. Parklara çıkarlar. Kantinde otururlar. Ölmüş olduğum kimsenin aklına gelmez. (Ağaoğlu, 25)

Eserin sonlarında, "İş işten geçti. Öyküm bittiğinde ben yaşıyor olacağım hâlâ." (Beckett, 293) der Malone ve haklıdır. Üçlemenin üçüncü bölümünde Adlandırılmayan (*Unnamable*) olarak karşımıza çıkar:

"Neredeyim şimdi? Kimim şimdi? Soruyorum bunları kendime. Ben diyorum, ben. Ama inanmıyorum buna." (Beckett, 301) sözleriyle Malone'nin sesini duyar gibi oluruz.

Aysel de bir anda ölmeye yatmaktan vazgeçerek sokağa atar kendini:

Bir süre daha boğuşup çocuğumu büyütme istiyorum. Çocuk ister saat onarıcısı Rıza'nın oğlundan olsun, ister Ömer'den ... belki de çocuk yoktur. Belki de kendimim yeniden büyütme istediğim; saksısını çatlatmış. (Ağaoğlu, 346)

Sonuç olarak tüm bu anlatılanlar ışığında nasıl Beckett, kendisinden öncekilerle metinlerarası postmodern yaklaşımlar kurmuşsa Ağaoğlu da bu eserinde Beckett'ten etkilenmiştir. Ağaoğlu'nun, yukarıda sözü edilen *Üçleme*'sinde Beckett'in eserine yaptığı aşağıdaki gönderme Ağaoğlu'nda Beckett etkisini açık bir şekilde göstermektedir:

...Sen çok sigara içiyorsun...Öksürüyorsun...Molloy...*Bitmeyen kavga* ...fosfostimolüm nerde?...Kimindi *Uğursuz Avlu?*...lvo...lvo...Hay Allah!...Olur. Yatarım. Neden yatmayayım? Batılı bir şey gibi, bir insan gibi yani...(Ağaoğlu, 270)

Ölmeye Yatmak'ta anlatıcı, yani romanın kahramanı Aysel, doğuludur. Molloy, Malone ve Adlandırılmayan gibi, ölmeye yatmıştır. Molloy ya da Malone batılıdır. Onlar da ölmeye yatmıştır. Hem Ağaoğlu'nun hem de Beckett'in kahramanları metinlerarası yaşayan iki postmodern bireydir.

Ağaoğlu, Beckett'in eseriyle metinlerarası bir ilişki kurarak Beckett gibi o da benlik yıkımı ve fiziksel çöküşü postmodern yaklaşımlarla ele alır. Geçmiş-hal ve gelecek arasında kalan Malone ve Aysel ölüme yatarak huzura kavuşmayı denerler ancak bunda başarılı olamazlar. Hem kendi benliklerinden hem de çevreden kaçarak dünyaya yabancılaşırlar.

Her iki yazar da "bilmiyorum," "ama," "hayır" "acaba," "belki de," "ölüm," "karanlık," "ses" gibi kavramları oldukça sık yinelerler. Böylece okuyucuyu sıkımdan ziyade akıcılığı sağlarlar ve okuyucuyu düşünmeye sevk ederler. Öte yandan Beckett gibi Ağaoğlu da soru cümlelerini sık kullanarak "ben" kavramını ön plana çıkarır. Ayrıca her iki yazarın üslubunda dil ve cümle yapısı basittir. Kısa cümleler ağırlıktadır. Ancak anlam açısından oldukça yüklü cümlelerdir bunlar. Felsefi boyutta zihni parçalayan ifadelerdir.

Notlar:

- Ağaoğlu, Adalet (2004), *Dar Zamanlar 1-Ölmeye yatmak*, YKY, 8. Baskı, İstanbul
Beckett, Samuel (1997), *Üçleme (Molloy, Malone Ölüyor, Adlandırılmayan)*, Çev. Uğur Ün, Ayrıntı Yayınları, 1. Basım, İstanbul
Hassan, Ihab (1961), *Radical Innocence, The Contemporary American Novel*, Harper and Row, New York s. 115-18
Hawkes, Terence (1989), *Structuralism and Semiotics*. Routledge, Bungay, s.144
Kristeva, Julia (1980), In *Desire and Language, "Word, Dialogue, and the Novel,"* Ing. çev. Thomas Gora, ed. Leon S. Roudiez., Columbia University Press, New York, s.66

Kaynakça:

- Bertens, Hans (1995), *The Idea of the Postmodern*, Routledge, London / New York
Hassan, Ihab (1987), *The Postmodern Turn: Essays in Postmodern Theory and Culture*, Columbus, Ohio State University Press, OH

Jencks, Charles (1996), *What Is Postmodernism?* Academy Editions, Fourth Edition. London
Mc Hale, Brian (1991), *Postmodernist Fiction*, Routledge, London / New York
www.ihabhassan.com/postmodernism_to_postmodernity.htm, Hassan, Ihab, *Artspace*
(Sydney), Critical Issues Series No. 3 (2000) and *Philosophy and Literature* (Ilkbahar,
2001), 25, 1

ABSTRACT

Postmodern ideas of intertextuality situate all texts within a network of references to, quotations from, and plagiarisms of each other. Every text is an intersection of others. It cannot escape from each other. In intertextuality means that language can never refer to anything outside itself. It is not possible for an author to write something new. It is all written.

Every word is a reference to old texts. That is, texts refer to other texts in many different manners. This has got a lot of different reasons. Conversely, there is no way to identify something new. Intertextuality is a complex interrelationship between a text and other texts taken as basic of the creation or interpretation of the text. It is derived from the Latin "inter-texto" which means to intermingle among texts.

Firstly, intertextuality was introduced by French semiotician Julia Kristeva in the late sixties. In essays such as "Word, Dialogue, and Novel," Kristeva broke with traditional notions of the author's "influences" and the text's "sources," positing that all signifying systems, from table settings to poems, are constituted by the manner in which they transform earlier signifying systems. A literary work, then, is not simply the product of a single author, but of its relationship to other texts and to the structures of language itself. She argues that text is constructed of a mosaic of quotations; any text is the absorption and transformation of another. Intertextuality is an important and powerful tool especially in postmodern texts.

In this study the novels called Adalet Ağaoğlu's *Ölmeye Yatmak (To Lie Dying)* and Samuel Beckett's *Malone Dies* have been handled in terms of intertextuality and postmodern aspects between these two works. Ağaoğlu's novel has some intertextual characteristics such as form, content, style with English writer Beckett's fiction.

Key words: postmodern, postmodernism, intertextuality, nihilism, absurd, text, reference